

L'INICI DE LA CARRERA LITERÀRIA

La carrera literària de Caterina Albert s'inicia a finals del segle XIX, quan encara no és Víctor Català. Publica els primers poemes a *l'Almanach de l'Esquella de la Torratxa* a partir de 1897 i fins al 1900, amb el pseudònim Virgili d'Alacseal (Virgili: poeta, i d'Alacseal: l'Escala, al revés) i amb la seva inicial "C." i "Albert" també col·labora a *La Creu del Montseny*, el setmanari catòlic regionalista que dirigia Jacint Verdaguer. A *l'Almanach* hi publica poemes amorosos i a *La Creu del Montseny*, una traducció d'un conte de Rudolf Baumbach (1840-1905), "*L'escultor i el cabreret*" (1900), una faula moral, i el poema "*La broma*" (1899) de temàtica religiosa, on reflexiona sobre el misteri de la divinitat.

ELS JOCS FLORALS D'ÒLOT (1898) I EL PSEUDÒNIM

A finals del segle XIX, encara no ha adoptat el pseudònim Víctor Català. Quan està col·laborant a *l'Almanach de l'Esquella de la Torratxa*, el 1898, decideix participar als Jocs Florals d'Olot amb el poema *El llibre nou* i el monòleg *La infanticida*. Guanya els dos premis, però no es presenta a recollir-los perquè el jurat, tot i premiar-li *La infanticida* no veu amb bons ulls el monòleg. A partir d'aquí, és quan decideix que tots els llibres que publicarà seran amb el pseudònim Víctor Català, que era el nom del protagonista d'una novel·la que escrivia: *Càlzer d'amargor*. No la va acabar mai. Francesc Matheu, president del novè certamen literari d'Olot, va ser una de les persones que va defensar *La infanticida*, igual que el secretari del jurat, Josep Berga i Boada. La polèmica va sorgir entre alguns membres del jurat pel "realisme" del monòleg. L'escriptora va viure-ho com un escàndol i no es va presentar a recollir els premis. El 26 de desembre de 1902, en una carta a Francesc Matheu, li explicava què li va suposar per a la seva trajectòria el que va passar al Certamen d'Olot. Deia el següent a Francesc Matheu: "*A causa de la mica d'escandol que mogué á Olot l'Infanticida vaig resoldrer no provar mes aventuras y guardar, com fins allavors pera mí sola mos entreteniments. Instigacions perfidioses me feren trencar lo proposit y vaig cedir; no per gust, sino per rahons especials que foran llargas aquí permetent que's publiquessen los Mesos baix promesa de discreció absoluta.*

Animada per la llibertat que dona'l pseudonim, vaig atrevirme á donar los monolechs (excluhint l'Infanticida que'm podia comprometre) y á la fi'ls Dramas rurals. Mes no puch explicarli ma sorpresa y mon disgust al comprendre, tantost eixits aquests, que tothom me senyalava ab lo dit à mí.

La discreció havia fallat y jo quedava en evidencia altra vegada. Déu perdó la lleugeresa que m'ha jugat tant mal terç, però crega Sr. Matheu, que si las cosas fossen à fer, no fora pas jo la qui li escriuria aquesta carta.

Al saberse que'ls Dramas eran escrits per una dona, ha bastat pera que la gent s'escreuixis y'ls considerés de manera que no'ls hauria considerat, escrits per un home; no puch planyerme'n molt perquè es una cosa natural. Lo que sí puch dir que al ferlos no hi havia res de parti-pris. Cada hu veu com veu y sent com sent: y sí a més, es sincer, procura traduhir lo que ha vist y sentit ab la major fidelitat possible. Aixó es lo que he fet jo: y, tal volta per haver comensat á estimar l'art per sos aspectes plástichs, m'agrada'l relleu en tot y'm sembla que may en dono prou á las sensacions que traduheixo"⁶.

I ho diu ben clar. Després dels Jocs Florals, el 1901 adopta el pseudònim per publicar els primers llibres: el poemari *El cant dels mesos* i 4 Monòlegs. És a través del matrimoni

Caterina Albert, la seva germana Amèlia i l'amiga Adela Trayter a la casa pairal de Can Punton de Verges.

Foto: autor desconegut. Arxiu Museu Víctor Català.

Miquel Sitjar-Josefa Carcassó que publica el primer llibre, *El cant dels mesos*, a l'Avenç. El matrimoni fa de mitjancer amb l'editorial. I és també a l'Avenç que publicarà el primer recull de contes, els *Drames rurals*, el 1902. Amb aquest llibre, es comença a saber qui s'amaga darrere el pseudònim i l'escriptora viu el seu segon disgut. Una part de la crítica no veu amb bons ulls que una dona, de classe benestant, escrigui sobre temes tan punyents i només plasmi l'aspecte fosc de la vida en un ambient rural. La resposta de l'escriptora sempre és la mateixa: és sincera a l'hora de plasmar el que veu i, per tant, "cada hu veu com veu y sent com sent".

Després de la publicació de *Drames rurals*, mostra el seu neguit perquè s'ha sabut que darrere el pseudònim hi ha Caterina Albert i aquest fet suposa que no pot escriure sense ser jutjada per ser dona i plasmar la seva visió sobre la vida. Narcís Oller i Joan Maragall li aconsellen que continuï escrivint, sense pors, perquè la consideren un geni.

Amb el pseudònim, l'objectiu era poder crear literàriament el que més li plaïa i no ser jutjada per ser una dona. Volia amagar la seva identitat i no posar límit moral a la seva prosa, on parla de violacions, assassinats, infanticidis, parricidis, embogiments, infidelitats... El pseudònim també va acabar establint una línia divisòria molt clara entre qui era Caterina Albert, amb el seu entorn, i Víctor Català escriptora. Una i altra no s'assemblaven en res. Caterina Albert, amb la família i amics, era una persona que mantenia les convencions. I Víctor Català, en canvi, a la seva prosa, no hi posava límit. Caterina Albert en Víctor Català hi va projectar un autèntic personatge que no tenia res a veure amb ella mateixa. Quan era Víctor Català adoptava el posat "d'escriptora aficionada" per no ser jutjada per ser "dona escriptora". Aquesta imatge de si mateixa la va projectar al llarg de tota la vida, fins i tot quan ja era reconegudíssima com a escriptora i tothom sabia que darrere el pseudònim hi havia Caterina Albert. Així mateix, Víctor Català sempre es va definir com a un autor eclèctic, que no s'identificava en un moviment literari determinat, sinó que prenia el que li interessava més de cada moviment. També es va caracteritzar per voler mantenir la imatge de persona que no participa en els ambients literaris i que està sempre reclosa a casa.

6. Epistolari Víctor Català (Vol. II). Curbet, Girona, 2009, p. 130-131.